SAĞLIK HİZMETLERİNE ULAŞAMAYAN ÇOCUKLAR: GÖÇMEN ÇOCUKLARIN HİZMET KULLANIMINA İLİŞKİN ULUSLARARASI BİR DEĞERLENDİRME

Children Left Behind in Healthcare: An International Assessment of Migrant Children's Health Service Utilization

Dr. Öğr. Üyesi Kaan KOÇALİ
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Bölümü
kkocali@gelisim.edu.tr
ORCID:0000-0002-1329-6176

ÖZET

Küresel ölçekte artan göç hareketliliği, özellikle çocuk yaş grubundaki bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminde önemli yapısal sorunları da beraberinde getirmiştir. Göçmen çocuklar, çoğunlukla geldikleri ülkelerde sosyoekonomik dezavantajlar, dil bariyerleri, yasal statüye ilişkin belirsizlikler, kültürel uyumsuzluklar ve ayrımcılığa maruz kalma gibi çok katmanlı engellerle karşılaşmakta; bu durum hem hizmetlere erişimlerini hem de sağlık hizmetlerinden etkin biçimde yararlanma düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda yürütülen sistematik derleme çalışmamız, uluslararası literatürde göçmen çocukların sağlık hizmetleri kullanımına ilişkin eğilimleri ortaya koymayı, bu çocukların yerli akranlarıyla hizmet kullanımı bakımından nasıl farklılaştığını anlamayı ve bu farklılıkların hangi sağlık hizmeti kategorilerinde yoğunlaştığını belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında PubMed ve Web of Science elektronik veri tabanları taranmış, ayrıca elde edilen yayınların referans listeleri ve ilgili uluslararası kuruluşların (WHO, IOM, UNICEF vb.) web sayfaları gözden geçirilmiştir. Derleme sürecine 2014–2024 yılları arasında yayımlanmış, 0–18 yaş grubunda birinci veya ikinci nesil göçmen çocukların resmi sağlık hizmetlerini kullanımına dair bulgu sunan gözlemsel türde 107 tam metin çalışma dahil edilmiştir. Ulaşılan veriler; çalışma ülkesi, örneklem özellikleri, kullanılan hizmet türü (birincil bakım, acil servis, hastane yatışı, ağız-diş sağlığı vb.), göçmen statüsü ve yerli nüfusla yapılan karşılaştırmalı analizler temelinde sınıflandırılmıştır. İncelenen çalışmaların %50'si, göçmen çocukların sağlık hizmetlerinden yerli çocuklara kıyasla daha düşük oranda yararlandığını rapor etmiştir. %25'i istatistiksel olarak

anlamlı bir fark olmadığını bildirirken, %18'i göçmenlerin daha yüksek oranda sağlık hizmeti kullandığını ortaya koymuştur. %7'lik bir kesim ise bu konuya ilişkin doğrudan bir sonuca yer vermemiştir. Özellikle koruyucu ve birincil sağlık hizmetleri, rutin kontroller ve ağız-diş sağlığı gibi alanlarda "daha az kullanım" bulgusu öne çıkarken; acil servis başvuruları ve hastane yatışlarında "daha fazla kullanım" eğilimi dikkat çekmiştir. Bu bulgular, göçmen çocukların çoğunlukla önleyici sağlık hizmetlerinden yeterince faydalanamadığını, ancak sağlık durumlarının kötüleşmesi sonrası acil ya da yatış gerektiren durumlarla sağlık sistemine dahil olduklarını göstermektedir. Sonuç olarak, göçmen çocukların sağlık hizmetlerine erişiminde yaşanan bu dengesizlikler, yalnızca bireysel sağlık sonuçlarını değil, aynı zamanda toplum sağlığını da etkileyen kritik bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmelidir. Göçmen çocuklara yönelik sağlık politikalarının, eşitlik temelli, kapsayıcı ve kültürel açıdan duyarlı bir çerçevede yeniden ele alınması; dil, statü ve erişim engellerini azaltan bütüncül stratejilerle desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen çocuklar, Sağlık hizmetleri, Sistematik derleme, Sağlık eşitsizlikleri, Çocuk sağlığı.

ABSTRACT

The increasing global mobility of populations has led to significant structural challenges, particularly concerning healthcare access for children. Migrant children often face multiple barriers in the countries they migrate to, including socioeconomic disadvantages, language barriers, uncertainties regarding legal status, cultural mismatches, and discrimination. These multifaceted obstacles directly impact their ability to access and effectively utilize healthcare services. This systematic review aims to identify trends in the healthcare utilization of migrant children within the international literature, to understand how their service usage differs from that of native peers, and to determine which categories of healthcare services exhibit the greatest disparities. As part of this study, electronic databases PubMed and Web of Science were systematically searched. In addition, reference lists of retrieved publications and the official websites of relevant international organizations (e.g., WHO, IOM, UNICEF) were examined. The review includes 107 full-text observational studies published between 2014 and 2024 that reported on the use of formal healthcare services by first- and

second-generation migrant children aged 0 to 18 years. The extracted data were classified based on country of study, sample characteristics, type of healthcare service utilized (e.g., primary care, emergency services, hospital admissions, dental health), migrant status, and comparisons with native populations. Of the included studies, 50% reported that migrant children used healthcare services less frequently than native children. Another 25% found no statistically significant difference, while 18% indicated higher utilization among migrants. The remaining 7% did not report a conclusive finding on this issue. Notably, the pattern of "lower utilization" was especially pronounced in preventive and primary healthcare services, routine check-ups, and oral health care, whereas emergency room visits and hospital admissions were more commonly associated with "higher utilization." These findings suggest that migrant children often fail to benefit adequately from preventive health services, entering the healthcare system mainly during more severe, acute, or emergency situations. This imbalance in access to healthcare for migrant children represents a critical public health concern that affects not only individual outcomes but also broader societal well-being. It is imperative that health policies targeting migrant children are restructured within an equity-oriented, inclusive, and culturally sensitive framework. Moreover, these policies must be supported by comprehensive strategies aimed at reducing language, legal, and access-related barriers.

Keywords: Migrant children, Healthcare services, Systematic review, Health inequalities, Child health.